

3. Захарова М. Народний рух США проти рабства / Марія Захарова. – М., 1958. – 320 с.
4. Кувалдіна А. Этнические и расовые меньшинства США. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.terra-america.ru/etnicheskie-i-rasovie-menshinstva-americi.aspx>.
5. Нитобург Э. Афроамериканцы и расизм на исхождении XX в. / Эдуард Нитобург // США: Экономика, политика, идеология. – 1993. – № 12. – С. 43–51.
6. Попов А. Свобода, дарована необходимостью / Антон Попов // Вокруг света. – 2011. – № 2. – С. 98–105.
7. Согрин В. История США / Владимир Согрин. – Учебное пособие. – СПб.: Питер, 2003. – 193 с.
8. Тіндалл Д. Б. Історія Америки / Джордж Бравн Тіндалл, Дейвід Е. Шай; пер. з англ.: Людмила Притула [та ін.]. – Л.: Літопис, 2010. – 903 с.: карти, іл.
9. Шабанова С. – Афроамериканцы снова хотят стать неграми. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.xromo.com/ruskolan/rasa/usa02.htm>.
10. The Situation of Black Americans Today. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.skoleforum.com/stiler/tekst/det.aspx?id=4041>.

Пирожишина Р.

Науковий керівник – Удич З. І.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: ПРИНЦИПИ ДОСТУПНОСТІ ТА УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ

Діти з особливими освітніми потребами мають мати доступ до отримання освіти у навчальному закладі, що передбачає універсальний дизайн. Універсальний дизайн – це розробка чи проектування навколишнього середовища, громадських будинків і споруд, транспортних засобів загального користування, речей, технологій, будь-яких інформаційних видань чи подачі інформації та комунікацій у такий спосіб, щоб ними могли користуватися найширші верстви населення, незважаючи на наявні чи можливі функціональні обмеження [3, с. 24]. З метою забезпечення осіб з особливими потребами доступом до активного соціального життя здійснюється моніторинг питання пристосованості споруд, транспорту для цієї категорії людей, зокрема розроблено громадською організацією «Національна асамблея інвалідів України» протокол оцінки доступності, яким послуговуються для роботи державні інспектори [5]. Універсальний дизайн в системі інклюзивної освіти передбачає вільний та самостійний доступ дитини із особливими освітніми потребами в межах пришкольної ділянки та будівель. Зокрема мова йде про заїзну територію, пересування на подвір'ї та коридорами, навчально-лабораторними кімнатами, спортивними майданчиками, господарськими та гігієнічними приміщеннями, пожежними виходами. Найбільшою на нашу думку перешкодою до впровадження інклюзивної освіти є непристосованість фізичного простору для навчання та розвитку учнів з особливими освітніми потребами і відсутність фінансування з метою переобладнання та удосконалення. Пропонуємо узагальнені вимоги до навчального простору для дітей з особливими потребами.

Найчастіше перешкодами в пересуванні подвір'ям є: вузький прохід через вхідну браму, високий поріг, вибоїни, ями, щілини на пішохідних доріжках, низько звисаючі над доріжками гілки зелених насаджень. Після усунення цих перешкод необхідно подбати про облаштування пришкольної ділянки (табл. 1) [1, с. 16 - 17].

Таблиця 1

Вимоги до облаштування пришкольної ділянки

<i>Сфера</i>	<i>Вимоги</i>
Вхід на пришкольну ділянку	- похил 5% максимальний нахил шляху для осіб в інвалідних кріслах-колясках; - при влаштуванні з'їзду із тротуару біля будинку допускається збільшувати похил до 10%, довжиною, що не перевищує 10 м; - поперечний нахил шляху руху має становити в межах 1–2%; - щілини між тротуарними плитами не більше 1,5 x 1,5 см; - для покриття пішохідних доріжок, тротуарів і пандусів не допускається застосування насипних або крупно структурних матеріалів, не допускається також застосовувати непрозорі хвртки на навісних завісах двосторонньої дії, хвртки з обертовими полотнами, а також турнікети завширшки менше ніж 0,85 м.
Стоянка машин, зона висадки пасажирів	- ширина одного місця для паркування має дорівнювати 3,6 м; - зона висадки має бути легкодоступна, рівна і неслизька, гарна якість зовнішнього штучного освітлення, безпечні пішохідні маршрути. - також потрібно передбачити місця для посадки/висадки осіб, що пересуваються на інвалідних візках із автобусів якими довозять дітей з інвалідністю до навчальних закладів.

На земельних ділянках навчальних закладів необхідно передбачати відкриті ділянки для стоянки автомобілів та іншого транспорту, враховуючи стоянки спеціалізованого транспорту для учнів з інвалідністю. (табл. 2) [1, с. 18-19, 21].

Для забезпечення безпроблемного проїзду людям в інвалідних колясках потрібно влаштовувати похилі з'їзди-пандуси. Пандусом може називатись споруда, яка має суцільний, пологий схил, що забезпечує самостійне переміщення осіб з інвалідністю (табл. 2) [1, с. 24]

Вимоги облаштування пандуса

Нахил пандуса	Максимальна Довжина	Рекомендоване Використання	Необхідність облаштування проміжної площадки для відпочинку
14% (1:6)	До 2 метрів	Тільки один марш, за умови що вертикальна складова не перевищує 20 см	Не потрібно
12% (1:8)	До 2 метрів	Тільки один марш, за умови, що вертикальна складова не перевищує 40 см	Не потрібно
10% (1:10)	До 4 метрів	Тільки один марш	Не потрібно
8% (1:12)	4—10 метрів	Максимальний припустимий ухил для загального користування	Кожні 4 — 5 метрів
5% (1:20)	Не обмежена	Рекомендований нахил	Кожні 6 — 10 метрів

Подолавши пандус, учні з особливими освітніми потребами можуть зіткнутись із наступними перешкодами, які пов'язані із пересування у середині школи (табл. 3) [1, с. 19 - 23].

Таблиця 3

Загальні вимоги до засобів, як сприяють безперешкодному доступу

Сфера	Вимоги	
Двері	<ul style="list-style-type: none"> - учень з особливими освітніми потребами має могли самостійно їх відкрити і закрити одним рухом; - для захисту нижньої частини дверей слід встановити протиударні пластини висотою 0,30–0,40 м; - низькі вікна в дверях дозволяють побачити людей, що наближуються з іншого боку; - повністю скляні двері повинні бути позначені за допомогою кольорової маркувальної смуги на висоті 1,40 м або 1,60 м, або написом (наприклад: «вхід» «вихід») для кращого орієнтування дітей, що погано бачать; - уся дверна фурнітура, така як дверні ручки і поручні, повинна легко захоплюватися однією рукою; - параметри: зовнішні двері ширина не менше 0,90 м; внутрішні – не меншою як 0,80 м; висота дверного прорізу 2,10 м – 2,20 м для всіх дверей. 	
Дверні ручки	<ul style="list-style-type: none"> - не рекомендується використовувати круглі ручки; - розміщувати на висоті 0,90-1,20 м над рівнем підлоги; - щоб двері було зручно зачиняти дітям в інвалідних візках, її слід обладнати спеціальною додатковою ручкою на внутрішній стороні дверного полотна, за яку можна тягнути, на рівні 0,90-1,20м над підлогою. 	
Позначення/ інформування	<ul style="list-style-type: none"> - розміщувати на рівні очей, між 1,40 м і 1,60 м. на дверній рамі або прилеглий стіни, а не на самих дверях. 	
Поручні	над пандусом	<ul style="list-style-type: none"> - перила мають бути встановлені з обох боків і по всій довжині пандуса на висоті 0,9 м, поручень перила має виступати мінімум на 30 см на початку і кінці пандуса; - для людей, які користуються інвалідними колясками, слід встановити додаткові поручні на висоті 0,7 м; - для дітей молодших класів, рекомендовано встановлювати додатковий поручень на висоті 0,5 м; - для орієнтування дітей зі зниженим зором, що користуються тростиною, потрібно розмістити додаткові поручні на висоті 0,10 – 0,15 м (поручень для орієнтування незрячих людей можна замінити бортиками заввишки не менше 0,05 м); - на пандусах, ширина яких перевищує 2,5 м, рекомендується встановлювати додаткові перила посередині, за всією довжиною маршруту; - найзручніше використовувати поручні круглого перерізу, діаметром не менше 30 мм і не більше 50 мм.
	у коридорі	<ul style="list-style-type: none"> - крім своєї звичної функції поручні можуть слугувати опорою, можуть виконувати ще одну, не менш важливу функцію, бути носієм важливої інформації для людей з проблемами зору, якщо поручні встановити вздовж коридорів—це стане чудовим орієнтиром для таких людей; - форма поручнів повинна бути трубчастою або овальною в розрізі, також слід уникати гострих країв; - діаметр поручнів має становити 40–50 мм; - поруччя повинні бути виготовлені з матеріалів, що забезпечують надійне і просте захоплення, таких як дерево чи нейлон; - поручні повинні кріпитися на скобах, які не перешкоджають постійного контакту з перилами;

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

		<ul style="list-style-type: none"> - відстань між поручнями і стіною повинна становити 40 — 50 мм для рівних стін і 60 мм для стін з грубою текстурою; - у тих випадках, коли перила повністю втоплені в стіну, відстань мінімум 0,15 м має бути між краєм перил і краєм поглиблення в стіні;
	у кімнатах гігієни	<ul style="list-style-type: none"> - поручні повинні встановлюватися поряд з унітазами, для того щоб забезпечити безпечне і комфортне/полегшене використання цих зручностей людьми з обмеженими фізичними можливостями; - діаметр поручнів має становити 0,30–0,40 м; - поручні повинні контрастувати з кольором стін; - вони повинні бути міцно закріплені, враховуючи найбільш вірогідне навантаження, що до них буде прикладене; - поручні слід розміщувати на висоті 0,85–0,95 м над рівнем підлоги; - якщо поручень прикріплений до стіни, відстань між ним і стіною повинна становити 35–45 мм; - якщо біля унітазу немає прилеглої стіни, поручні повинні бути встановлені з кожного боку; - біля сидінь унітазу поручень повинен виступати щонайменше на 0,15м в горизонтальній площині, зокрема для шкільних будівель може бути розглянутий варіант відкидних шарнірних поручнів, які можуть складатися вертикально.

Перебуваючи усередині навчального закладу, учень з особливими потребами має мати доступ до усіх приміщень (табл. 4) [1, с. 33 - 38].

Таблиця 4

Вимоги до облаштування шкільних приміщень

Приміщення	Вимоги
Коридор	<ul style="list-style-type: none"> - ширина коридору повинна бути не менше 1,50 м, бажано 1,80 м; - у місцях, які мало використовуються, або в умовах обмеженості простору, ширина коридору може бути менше 1,50 м, але не менше 0,90 м; - перешкоди такі, як: меблі, телефони, зони відпочинку, повинні розміщуватися поза головного проходу, у спеціально облаштованих нішах або тупиках.
Бібліотека	<ul style="list-style-type: none"> - варто обладнати вільний доступ до самої бібліотеки і читального залу; - стійку для видачі книг рекомендується обладнати на висоті від 0,7 м; - картотеку, книги варто розмістити у межах зони досяжності (не вище 1,2 м, при ширині проходу не менше 1,1 м);
Гардероб	<ul style="list-style-type: none"> - виділити зону, відокремлену від проходів; - обладнати бильцями, лавочками, гачками (можна відвести окрему кімнату).
Класні кімнати	<ul style="list-style-type: none"> - при оформленні класів важливо врахувати, що дитині необхідний додатковий простір, окрема парта чи стіл, мінімальний розмір зони біля парти – 150 на 150 см; - варто передбачити додатковий простір (для зберігання інвалідного візка, тростинки, милиць); - ширина проходу між партами не менше 90 см, ширина вхідних дверей не менше 90 см, без порогу, дошку слід повісити нижче, прохід має бути вільним.
Фізкультурно-спортивні зали	<ul style="list-style-type: none"> - у залах та приміщеннях, призначених для фізкультурно-оздоровчих занять дітей з повною чи частковою втратою зору, потрібно: використовувати як орієнтири для напрямку руху звукові маячки, по периметру ігрового майданчику нанести смугу орієнтації шириною не менше 0,15 м, влаштовувати смугу орієнтації шириною не менше 0,6 м вздовж доріжок для бігу чи розбігу перед стрибком, передбачити на біговій доріжці зону старту довжиною по напрямку руху не менше 5 м і зону фінішу довжиною не менше 2,5 м, влаштовувати смугу орієнтації шириною не менше 0,15 м по периметру ванн і басейнів. - смуги орієнтації, а також повороти бігових доріжок, зони стартів та фінішів, відштовхувальні зони при стрибках повинні виділятися фактурною поверхнею покриття яскравим контрастним кольором. - місце для зберігання обладнання повинно мати площу не менш ніж 10 м.. Для інших видів обладнання, наприклад, батутів, м'ячів для футболу та сіток необхідна площа 15–20 м.

Усі туалетні кімнати загального користування в шкільній будівлі мають бути доступними: ширина дверей не менше 85 см. Двері мають відчинятися ззовні. Ручки важільного типу. Додаткова ручка на дверному полотні зсередини туалетної кімнати. Висота порогу не більше 2,5 см. (табл. 5) [1, с. 38 - 43].

Впровадження інклюзивної освіти в Україні має передбачати і будівництво нових чи адаптацію існуючих шкіл до вимог та потреб учнів з особливими потребами різних нозологій. Як ми бачимо, вимоги до облаштування пришкільної ділянки і шкільних приміщень покликані полегшити пересування учнів з особливими потребами, а отже і уможливають отримання ними освіти в межах шкільного середовища.

Вимоги до облаштування шкільних приміщень: кімнати гігієни

Кімнати гігієни	<ul style="list-style-type: none"> - усі туалетні кімнати повинні містити принаймні одну універсальну адаптовану кабінку; - рекомендується забезпечити вільний простір перед унітазом, діаметром 1,50 м для безперешкодного кругового повороту інвалідного візка; - чинними в Україні стандартами передбачені наступні розміри універсальної туалетної кабінки: довжина–180 см, ширина–165 см. - умивальники слід встановлювати на висоті 0,80–0,85 м над рівнем підлоги; - відстань між віссю умивальника і прилеглою стіною має становити не менше 0,45 м; - головне, умивальник має бути міцно закріплений, тому що до нього, вірогідно, буде прикладатися значне навантаження; - усі санвузли повинні бути обладнані системами аварійної сигналізації, з відповідним позначенням; - кнопки або шнури аварійної сигналізації повинні знаходитися у безпосередній близькості до сидіння унітазу; Відповідно мають бути облаштовані душові кабінки: <ul style="list-style-type: none"> - у душових кабінах повинно бути відкидне сидіння, розташоване на висоті 0,45–0,50 м; - сидіння повинно бути пересувним або відкидним/висувним, використовувати сидіння на пружинах не рекомендується; - механізм управління душем повинен мати чітко видимі позначення, оптимальними є тактильні рельєфні символи «включений»/«вимкнено» і «гаряча» «холодна вода»; - поручень повинен розміщуватися на висоті 0,85–0,95 м напроти стіни і вздовж задньої стіни; - головка душа повинна кріпитися до гнучкого шлангу і мати регулятор довжини в межах 1,20–1,90 м; - елементи управління повинні розташовуватися на відстані мінімум 0,30 м від бічних стін; - усі крани душової кабінки мають бути важільної або натискної дії.
-----------------	--

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архітектурна доступність шкіл: навчально – методичний посібник / за ред. Байди Л.Ю., Красюкової – Еннс О.В., Азіна В.О., Грибальського Я.В. – К.: 2012. – 88с.
2. Бычков Д.О. техническом потенциале при создании инклюзивной модели образования / Бычков Д., Строкова Е.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://inclusion.vzaimodeystvie.ru/documents/>
3. Єфімова С. М. Лідерство та інклюзивна освіта: навч. - метод. посіб. / Єфімова С.М., Королюк С.В. за заг. ред. Колупасєвої А.А. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2012.–164 с.
4. Красюкова–Еннс О.В. Українсько-канадський проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні»: тренінгові модулі / Красюкова – Еннс О.В., Азін В.О., Грибальський Я.В., Байда Л.Ю.– К., 2011. – 31с.
5. Прес-служба НАІУ Протокол оцінки доступності – основа для роботи державних інспекторів // Газета Без Бар'єрів. – 2013. – № 16 . – 18 с.

Петрика Ю.

Науковий керівник – доц. Валіон О.П.

ЕВОЛЮЦІЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОГО КУРСУ НІМЕЦЬКОЇ ІМПЕРІЇ В ОСТАННІЙ ТРЕТИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Політика є мистецтвом пристосовуватися до обставин і отримувати користь з усього, навіть з того, що неприємно. (Отто фон Бісмарк)

Зовнішня політика здавна була одним із визначальних чинників світового розвитку тих чи інших держав. Питання війни та миру, договорів і конфліктів завжди хвилювали суспільство. У кінці ХІХ – на початку ХХ ст. в Європі склалася система, коли співіснували два воєнно-політичні союзи, боротьба між якими і призвела до вибуху Першої світової війни. Одну з найвизначніших ролей у цій політичній грі відіграла молода Німецька імперія. Її зовнішньополітична діяльність великою мірою визначала міжнародні відносини 1871–1914 рр., а, власне, крах цієї держави призвів до реваншистських настроїв у німецькому суспільстві, а згодом і до появи нацизму.

З огляду на це, актуальність досліджуваної роботи полягає у з'ясуванні витоків зовнішньополітичної активності Німеччини, нарощенні колоніальної експансії, боротьби за панування у світі в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. Вивчення проблеми на часі, адже дасть змогу переосмислити уроки історії Німецької держави з метою недопущення тих помилок і прорахунків, що були характерні для країни у зазначений хронологічний період.

Мета статті – проаналізувати основні аспекти і напрямки зовнішньополітичної діяльності Німецької імперії в останній третині ХІХ – початку ХХ ст., дослідити основні фактори і чинники, що її визначали, а також прослідкувати еволюцію дипломатії від Бісмарка до Вільгельма ІІ.

Для досягнення мети необхідно вирішити низку завдань, зокрема: